

Maciej Szczęśniak

Biedny i szczęśliwy. Kondycja współczesnego artysty
Projekt artystyczno-badawczy

Streszczenie w języku polskim
Promotor: prof. Adam Panasiewicz

Wydział Sztuki
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Kraków 2023

Streszczenie w języku polskim

Realizacja niniejszej pracy doktorskiej obejmowała trzy główne etapy.

Pierwszy polegał na rozpoznaniu sytuacji ekonomicznej młodszych przedstawicieli i przedstawielek środowiska artystycznego w Polsce. Interesująca mnie grupa, do której zresztą sam należę, składa się przeważnie z osób tuż po studiach artystycznych, które (wciąż jeszcze) nie utrzymują się w całości z artystycznych działań.

Kolejnym krokiem było sformułowanie następującej hipotezy: skoro młodzi¹ twórcy i twórczynie, pomimo profesjonalizacji w swojej dziedzinie potwierdzonej m.in. dyplomem i licznymi wystawami, nie są w stanie zapewnić sobie bytu pracą artystyczną, to czy wszystkie ich działania w tym kierunku mieszczące się w obszarze nieartystycznej pracy zarobkowej można uznać za dzieło sztuki? Przy czym istotne w hipotezie jest założenie, że osoba wykonująca nieartystyczną pracę zarobkową – obojętne, czy będzie to jakaś czynność, czy też wytwarzanie konkretnego obiektu – posiada moc decyzyjną, aby pracę tę lub jej rezultat przenieść do świata sztuki. Mówiąc prościej: czynność lub obiekt z obszaru pracy nieartystycznej może w wyniku decyzji artysty/artystki zostać przeniesiony na pole sztuki – i tam stać się dziełem.

Trzecim etapem było stworzenie autorskiego zbioru quasi-definicji sztuki. Powstałe na potrzeby tej pracy zestawienie jest ściśle związane z kolejnym zbiorem, zawierającym taktyki artystyczne, które wraz z innymi artystami stosuję w swojej codziennej praktyce. Obydwa zbiory mają charakter subiektywny, nie powinny być traktowane jako narzędzia o uniwersalnym zastosowaniu, i składają się na coś, co określiłbym mianem manifestu.

Jako artysta wizualny poruszam się na styku wielu różnych dziedzin sztuki; w polu moich zainteresowań znajdują się fotografia, wideo-art, audio-art, performans, malarstwo, *site-specific* i słowo pisane². W realizowanych przez siebie projektach uwzględniam matrycę kulturową oraz podłoże historyczne, geograficzne i społeczne przestrzeni, z którą pracuję. Niezwykle istotny jest dla mnie kontekst każdej pracy, zarówno na etapie jej powstawania, jak i ekspozycji, choć ze względu na tempo współczesności trzeba go nieustannie redefiniować i ustosunkowywać się do niego.

Natomiast w praktyce badawczo-artystycznej łączę w sobie funkcje badacza i badanego, balansując między nimi i akceptując, a nawet uwypuklając oczywistą skazę metodologiczną tych działań.

Uprawiam sztukę, którą sam nazywam międzygatunkową poligamią.

W ukształtowaniu mojej obecnej postawy artystycznej najistotniejszą rolę odegrał konceptualizm i jego teorie, począwszy od traktatu *Art After Philosophy* Josepha Kosutha³ i *Stwierdzeń na temat*

¹ Mam tu na myśli krótki staż pracy, nie metrykę.

² Wymienione tu nazwy dziedzin są oczywiście archaizmem przynależącym do modernizmu, ale posługuję się nimi celowo, gdyż nie powstał do tej pory termin oznaczający zniesienie granic między dziedzinami w sztukach wizualnych. Najbliżej są „intermedia” Dicka Higginsa, te jednak obejmują ogół dziedzin sztuki, a nie sytuację ich zniesienia.

³ Joseph Kosuth, *Art After Philosophy*, 1969.

sztuki konceptualnej Sola LeWitta⁴. Nie pozostają jednak wyłącznie w obrębie konceptualizmu, często wyprawiam się na teren sztuki kontekstualnej; sądzę, że mimo sprzeczności dobrze się uzupełniają. Stawiam więc na meta-przestrzenie, na eklektyzm; na koniec historii, wielkich narracji i na fragmentaryczność, są mi one bliższe niż poczciwa linearność nowoczesności, akceptuję przy tym ryzyko klęski swojego projektu. Zdecydowanie bardziej interesuje mnie dekonstrukcja znaczeń kultury niż tworzenie ich w wyznaczonych przez daną epokę ramach. Uważam, że współczesna praktyka artystyczna jest zlepkiem generatywnych operacji logicznych dokonywanych na zestawie pojęć kulturowych.

Artystyczna część mojej pracy doktoranckiej została zrealizowana poprzez różnorodne media, takie jak wideo, instalacja, rzeźba, malarstwo, graffiti, fotografia, performans, akcja, dźwięk oraz tekst. Mnogość środków wynika z dwóch czynników. Pierwszy z nich to wykształcenie, jakie otrzymałem na Wydziale Intermediów krakowskiej ASP oraz na Wydziale Sztuki Mediów ASP w Warszawie. Na obu tych wydziałach zawsze stawiano na szeroki wachlarz kompetencji; posługiwanie się wieloma środkami wyrazu było tam rzeczą naturalną. Dziś, jako wykładowca ASP w Warszawie, również zachęcam studentów do korzystania z różnych technik i dobierania ich względem specyfiki danego projektu. Drugim czynnikiem jest moje silne przekonanie, że najważniejszy jest koncept, natomiast dobór odpowiedniego medium i wykonanie to sprawy drugorzędne. Autorstwo danej pracy przypisuję twórcy idei, a nie jej wykonawcy.

W oparciu o wymienione wyżej założenia i idące za nimi badania, a także dzięki związanym z nimi anegdotom i sytuacjom, powstała narracja o działaniach twórczych, które najłatwiej zdefiniować jako post-sztukę. Jest to też w równym stopniu opowieść o osobach twórczych: biednych, żyjących na marginesie rynku artystach i artystkach, którzy mimo oczywistych trudności trwają przy swojej wymagającej, pełnej zazdrości profesji.

---

⁴ Sol LeWitt, *Sentences on Conceptual Art*, [w:] *Księga Zmian*, Anna Bargiel, Lidia Krawczyk, Krzysztof Siatka, Magdalena Ziółkowska (red.), Galeria Sztuki Współczesnej Bunkier Sztuki, Kraków 2018.